Андрій ЧЕРВІНЧУК
завідувач науково-дослідної
лабораторії публічної безпеки громад,
кандидат юридичних наук,
старший дослідник

Юлія АТАМАНЕНКО
провідна наукова співробітниця
науково-дослідної лабораторії
публічної безпеки громад,
кандидатка технічних наук,
старша дослідниця

*(Донецький державний
університет внутрішніх справ)*

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Забезпечення безпеки дорожнього руху є одним із ключових напрямів державної політики, що безпосередньо пов’язаний із гарантуванням основоположних прав людини, передусім права на життя та безпеку. У цьому контексті особливого значення набуває реалізація принципу верховенства права в діяльності Національної поліції України як основного суб’єкта забезпечення правопорядку у відповідній сфері.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення балансу між ефективністю поліцейської діяльності та дотриманням прав і свобод громадян, особливо в умовах розширення дискреційних повноважень правоохоронних органів і впровадження сучасних цифрових технологій у сфері безпеки дорожнього руху.

Метою дослідження є аналіз особливостей реалізації принципу верховенства права у діяльності Національної поліції України у сфері безпеки дорожнього руху та визначення основних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання цієї діяльності.

Принцип верховенства права у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху виступає фундаментальною засадою легітимності діяльності Національної поліції України, оскільки поліція керується ним як базовим орієнтиром відповідно до чинного законодавства. Зазначений принцип забезпечує не лише формальну законність дій поліції щодо регулювання дорожнього руху та контролю за дотриманням встановлених правил, але й передбачає необхідність гарантування прав і свобод громадян під час застосування адміністративно-примусових заходів. У цьому контексті

верховенство права охоплює такі ключові елементи, як правова визначеність, рівність усіх учасників дорожнього руху перед законом, а також обґрунтованість і пропорційність управлінських рішень [1].

Ефективність забезпечення безпеки дорожнього руху безпосередньо залежить від дотримання принципу законності під час застосування заходів адміністративного примусу [2]. Разом з тим важливу роль відіграє інститут громадського контролю, який сприяє підвищенню рівня довіри до правоохоронних органів, забезпеченню прозорості їх діяльності та запобіганню можливим зловживанням владою [3]. Таким чином, реалізація зазначеного принципу має як нормативний, так і інституційний вимір.

Сучасний етап розвитку адміністративного права характеризується активним впровадженням цифрових технологій у діяльність поліції. Зокрема, застосування систем автоматичної фіксації порушень правил дорожнього руху є важливим інструментом забезпечення об'єктивності доказової бази, мінімізації впливу людського фактора та реалізації принципу невідворотності юридичної відповідальності. Така автоматизація сприяє уніфікації правозастосовної практики та підвищенню рівня правової визначеності, що є невід'ємною складовою правової держави [4].

Водночас на практиці спостерігаються певні проблеми реалізації дискреційних повноважень Національної поліції у досліджуваній сфері. Зокрема, вибір виду адміністративного стягнення не завжди здійснюється з урахуванням принципу пропорційності та індивідуальних обставин правопорушення (Bilykh, 2023, p. 94). Це створює ризики порушення балансу між публічним інтересом у забезпеченні безпеки дорожнього руху та приватними правами громадян (Коваленко, 2023, с. 127). Таким чином, формальне дотримання законності не завжди гарантує повноцінну реалізацію принципу верховенства права у його змістовному вимірі.

Особливої уваги потребує дотримання процедурних гарантій на всіх стадіях адміністративного провадження у справах про порушення правил дорожнього руху – від моменту виявлення правопорушення до виконання адміністративного стягнення [5]. Недотримання встановлених процедур може свідчити про порушення прав особи та підривати довіру до правоохоронної системи.

У контексті української практики важливим є питання застосування адміністративних стягнень за порушення правил дорожнього руху. В окремих випадках спостерігається формальний підхід до оцінки обставин правопорушення, що може призводити до непропорційності покарання та порушення принципу справедливості. Це свідчить про наявність розриву між нормативним закріпленням принципу верховенства права та його практичною реалізацією.

Перспективним напрямом розвитку є подальша цифровізація адміністративних проваджень. Запровадження електронних сервісів, інтеграція інформаційних баз даних та використання алгоритмізованих рішень

здатні підвищити ефективність правозастосування та знизити корупційні ризики. Водночас така трансформація потребує належного захисту персональних даних і запобігання алгоритмічній дискримінації, що також є складовою принципу верховенства права.

Особливого значення набуває практика Європейського суду з прав людини щодо дорожньо-транспортних пригод, у яких порушується право на життя. Зокрема, у справі Kulyk v. Ukraine [6] Суд встановив порушення статті 2 Конвенції у зв'язку з неефективністю розслідування дорожньо-транспортної пригоди, що призвела до загибелі людини. Це свідчить про те, що обов'язком держави є не лише встановлення правил дорожнього руху, але й забезпечення ефективного розслідування їх порушень, що є невід'ємною складовою принципу верховенства права у діяльності правоохоронних органів.

Отже, принцип верховенства права є визначальним критерієм легітимності діяльності Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Його ефективна реалізація передбачає не лише формальне дотримання норм законодавства, але й забезпечення їх змістовної відповідності стандартам правової держави.

Основними напрямами вдосконалення є:

– удосконалення нормативно-правової бази та усунення колізій;

– забезпечення пропорційності застосування адміністративних санкцій;

– розвиток цифрових технологій із належними гарантіями захисту прав людини;

– посилення прозорості діяльності поліції та ефективності громадського контролю.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на аналіз механізмів забезпечення балансу між ефективністю поліцейської діяльності та дотриманням прав людини в умовах цифровізації.

1. Ромашов Ю. С. Принципи публічного адміністрування кадрового забезпечення Національної поліції України. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2019. № 6. С. 100 – 103. URL: https://doi.org/10.15421/3919104.

2. Собакарь А., Нестерцова-Собакарь О. Дотримання принципу законності застосування поліцією заходів адміністративного примусу у сфері безпеки дорожнього руху під час дії правового режиму воєнного стану. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. Вип. 2. С. 104 – 110. URL: https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-6-104-110).

3. Гриценко В. Г. Інститут громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. *Наукові записки.* 2021. Вип. 11. С. 55 – 59. URL: https://doi.org/10.36550/2522-9230-2021-11-55-59).

4. Мороз Н. С. Забезпечення безпеки дорожнього руху в контексті провадження у справах про адміністративні правопорушення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2025. Том 3. № 92. С. 290 – 295. URL: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.3.39.

5. Прасолов І. В. Стадії провадження в справах про порушення правил дорожнього руху в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2026. Вип. *35* (2). С. 594 – 602. URL: https://doi.org/10.32631/vca.2025.2.84.

6. Справа «КУЛИК проти України» (CASE OF KULYK v. UKRAINE). URL: https://hudoc.echr.coe.int/#{%22itemid%22:[%22001-221758%22]} (дата звернення: 17.05.2026).

Кирило ЧЕРЕВКО
професор кафедри
кримінального права і кримінології,
кандидат юридичних наук, доцент

Наталія КОЛЕСНИК
курсантка ННІ №4 підготовки
фахівців з інформаційно-аналітичного
забезпечення та кібербезпеки
Національної поліції України

*(Харківський національний
університет внутрішніх справ)*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ РИМСЬКОГО СТАТУТУ У КРИМІНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЯК ВИМОГА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Трансформація сучасної архітектури глобальної безпеки та системні виклики, з якими стикається правова система України, зумовлюють нагальну потребу в модернізації вітчизняного кримінального законодавства. Центральне місце у цьому процесі посідає імплементація норм міжнародного кримінального права. Основний нормативно-правовий акт Міжнародного кримінального суду під назвою «Римський статут Міжнародного кримінального суду» набрав чинності 1 липня 2002 року, започаткувавши створення першого в історії постійно діючого органу глобального правосуддя. Під юрисдикцію цієї інстанції підпадають кримінальні правопорушення, які викликають глибоку стурбованість усього міжнародного співтовариства, зокрема геноцид, агресія, злочини проти людяності та воєнні злочини [1, ст. 5].

Для правової доктрини України теоретичне та практичне осмислення кримінально-правової інтеграції є першочерговим завданням. Перш ніж безпосередньо аналізувати механізми адаптації матеріальних норм, необхідно з’ясувати, чи існує об’єктивна правова необхідність у такій трансформації, які існують внутрішньодержавні можливості для її реалізації, а також якими є прогнозовані наслідки подібної правової рецепції з точки зору збереження державного суверенітету, забезпечення національної безпеки та неухильного дотримання конституційних прав і свобод громадян України.

Новий історичний етап у процесі кримінально-правової інтеграції